

**Микола Палінчак,
Юрій Марчук**

ПРОЦЕСИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Інвестиції займають особливе місце в сучасній економіці України, тому розвиток цього напрямку є перспективою для новітніх технологічних процесів, яких потребує наша країна. Нині без залучення іноземних інвестицій неможливо належно розвивати економіку країни, оскільки вони є запорукою системного розвитку матеріально-технічної бази, стимулювання ринкової конкуренції, підвищення рівня життя в країні. Залучення іноземних інвестицій, порівняно з традиційними джерелами фінансування, надає додаткові сили, джерелом яких є використання іноземного організаційно-управлінського досвіду, доступ до кращих нових технологій, розвиток експортного потенціалу підприємницьких структур та економіки в цілому. Ефективним джерелом фінансової підтримки та стимулом для таких перетворень можуть бути іноземні інвестиції, під якими зазвичай розуміють придбання компанією фізичних активів для використання в досягненні її довгострокових бізнес-цілей. Тотальна війна стала новим фактором впливу на рівень ділової активності та інвестиційного середовища в Україні. Так, інтегральний показник індексу інвестиційної привабливості України в першому півріччі 2022 року знизився на пів пункту і склав 2,17 бали з 5 можливих.

Метою публікації є дослідження основних проблем залучення інвестиційної діяльності в Україну в сучасних умовах.

В даний час іноземні інвестиції сприяють економічному розвитку держави, забезпеченню ефективного використання її національних ресурсів, вирішенню проблем зайнятості, формуванню загального рівня заробітної плати, зміні умов конкуренції в економіці країни перебування. На даний момент результати процесу залучення іноземних інвестицій впливають на всі сторони розвитку суспільства, зміни економічного середовища країни, шляхи забезпечення її існування та розвитку.

Приплив іноземних інвестицій необхідний для подолання нинішньої економічної кризи, подолання спаду виробництва та підвищення якості життя у світі. Але слід пам'ятати, що інтереси українських компаній, з одного боку, не збігаються з інтересами іноземних інвесторів. Українські компанії зацікавлені у відновленні виробничого потенціалу та опануванні західної культури менеджменту. Але зрозуміло, що іноземні інвестори зацікавлені в тому, щоб скористатися великим внутрішнім ринком України, кваліфікованою та дешевою робочою силою. Тому вирішувати цю проблему (заохочення інвесторів вкладати кошти в український бізнес) необхідно шляхом створення привабливих умов, тобто сприятливого інвестиційного клімату. Порівняно з міжнародною торгівлею та кредитом, нові способи залучення іноземних інвестицій в інших формах з'явилися в епоху «реформ». У світовій практиці малим бізнесом, будівлями, спорудами, акціями та частками управляють спільні підприємства, транснаціональні корпорації, лізингові компанії та корпорації з повністю іноземною власністю.

Формування міжнародної власності у формі спільних підприємств, широко використовуваного універсального фонду міжнародного капіталу, не використовувалося в радянській економіці до періоду реформ [1]. Однак іноземні інвестиції мають багато переваг перед позиковим капіталом та іншими видами фінансової допомоги. Вони є джерелом коштів для інвестування виробництва, впровадження прогресивних технологій, ноу-хау, передового менеджменту і маркетингу. Крім того, порівняно з позиками та кредитами, корпоративні інвестиції допомагають отримати кошти для продуктивного розвитку без збільшення зовнішнього боргу країни, що призводить до прямого залучення іноземних інвесторів.

Україна зробила лише перші кроки у світовій економіці, але є багато об'єктивних причин, які гальмують цей процес. Однією з причин є низький рівень іноземних інвестицій в економіку України. Успішний розвиток економіки України значною мірою залежить від залучення іноземного капіталу, який вважається найефективнішим джерелом зовнішнього фінансування.

При аналізованні ринку іноземних інвестицій в Україні слід вивчити його структуру та динаміку, які визначають основні показники та напрями економічного розвитку країни-реципієнта. Так, індекс інвестиційної привабливості України за 2021 рік зріс з 2,4 до 2,84. Як зазначили в Мінекономіки, Європейська Бізнес Асоціація (ЄБА), що представила результати дослідження під час експертної дискусії щодо поточного стану інвестиційного клімату в Україні. Дослідження також показало значне покращення настрою вищого керівництва фірм-членів ЄБА, зокрема, 32% респондентів вважають, що

за 6 місяців інвестиційний клімат покращився [2]. Слід зазначити, що обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в українську економіку, є дуже низьким, а українська економіка щорічно потребує близько 20 мільярдів доларів інвестиційних ресурсів. [2]. Україна залучає набагато менше інвестиційних ресурсів, ніж інші країни. Наприклад, щоб вийти на рівень розвитку Польщі, нашій країні потрібно щорічно протягом 10 років залучати вдвічі більше поточних інвестицій. Для прикладу розглянемо квартальний графік інвестицій за останні десять років (рис.1).

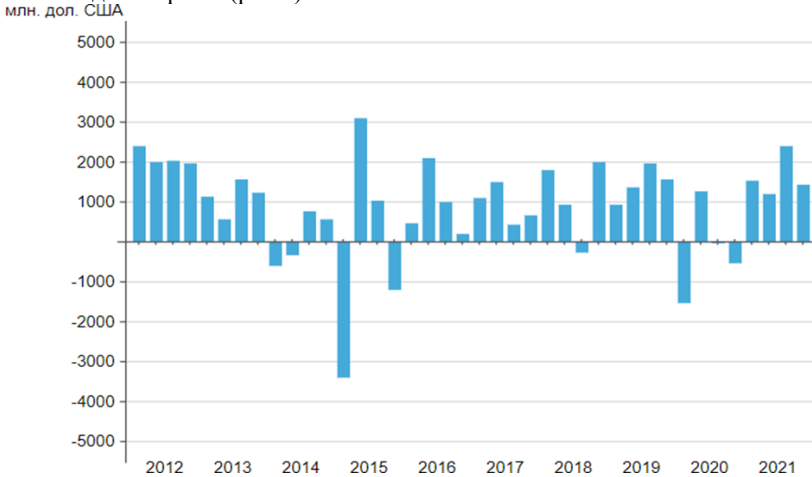

Рис 2.1. Надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за останні 10 років [3]

Основними причинами такого низького рівня активності іноземних інвесторів в Україні є:

- внутрішні політичні та економічні негаразди;
- військові дії на Сході;
- анексія Криму;
- корупція;
- інфляція;
- податкове навантаження;
- відсутність ефективних реформ;
- високий рівень корупції та зубожіння населення.

Враховуючи той факт, що інвестиційна привабливість країни залежить насамперед від стабільності її економічної та політичної ситуації зрозуміло, що Україна вже давно є однією з найнебезпечніших країн Східної Європи для інвестицій.

У 2021 році чистий притік за операціями round tripping продовжив зростати. Його обсяги оцінено у 1.6 млрд дол. США, що становить 68.5% притоку ПІІ в Україну (рис. 2).

Залучення інвестицій має сприяти структурній модернізації, сталому та збалансованому розвитку національної економіки та загалом підвищити її рівень міжнародної конкурентоспроможності.

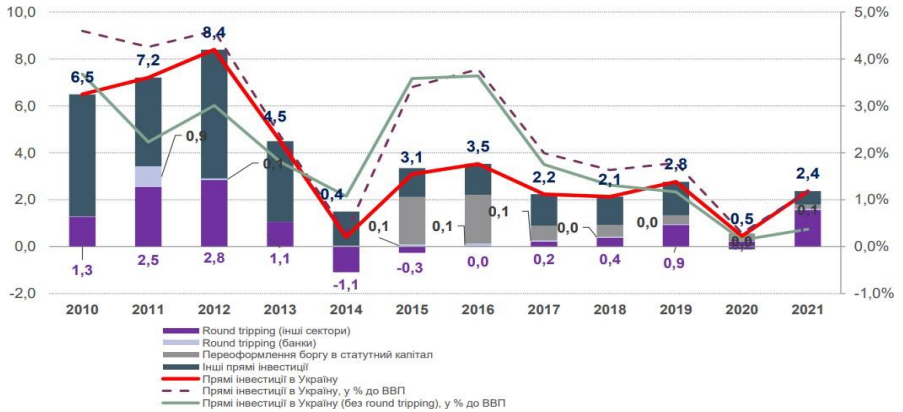

Рис 2. Вплив операцій round tripping на обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну [4]

Отже, основними проблемами, які нині перешкоджають процесу залучення іноземних інвестицій, є: політична та законодавча нестабільність, проблема забезпечення надійних гарантій від змін в українському законодавстві, величезний податковий та адміністративний тиск, високий рівень корупції та бюрократії, висока інфляція, складні реєстраційні, дозвільні та митні процедури. Основним шляхом вирішення проблеми іноземного інвестування має бути: покращення інвестиційного середовища шляхом удосконалення державного та приватного законодавства, що регулює інвестиційні відносини відповідно до європейських стандартів; реалізація інвестиційних проєктів за принципом одне вікно. Створення економічних механізмів захисту від ризиків іноземних інвестицій шляхом надання державних гарантій інвесторам та їх відображення на законодавчому рівні. Для розробки ефективної інвестиційної політики, яка сприятиме залученню іноземних інвестицій в економіку країни, необхідні подальші дослідження.

1. Мазур, Н. А., Кушнір, О. К. (2022). Капітальні інвестиції в економіці України: значення та вплив в умовах змін. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, 1(4). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-03-05>(дата звернення: 10.10.2022).

2. European Business Association : сайт. URL: [http:// www.eba.com.ua/uk](http://www.eba.com.ua/uk) (дата звернення: 10.10.2022).
3. Обіход Т. В. (2022). Головні засади економіки України в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління, 1(4). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-03-02>(дата звернення: 10.10.2022).
4. Оцінка обсягів прямих іноземних інвестицій, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент (round tripping) за 2010–2019 рр. URL: [https:// bank.gov.ua/statistic](https://bank.gov.ua/statistic) (дата звернення: 10.10.2022)